

lett, hogy próbáltam különböző nézőpontú megnyilatkozásokat keresni Kádárról. Részben kortársaknak a különböző megnyilatkozásait, ezeket forrásfeldolgozó órán lehet feldolgozni.” Zdeněk Mlynař emlékiratai szerint „mind emberileg, mind politikailag kimagaslott abból a mezőnyből”, tehát a korabeli kommunista vezetők csoportjából. Gyurkó László, „nagyon tisztességes módon, elkötelezett híve Kádárnak” Arképvázlatában azt írja, hogy „nemcsak Kádár azonosul az országgal, hanem az ország is Kádárral. Ezért mertem leírni a dagályos mondatot, hogy Kádár János – Magyarország.” Végül Faludy György *Egy helytartóhoz* című versét is közölte, „ahol Faludy [a tőle] megszokott stílusban végül is Kádár fejére olvassa összes létező és valós bűnét: Nagy Imrét, Losonczy kivégzését, Tóth Ilonkát, Mansfeld Pétert és így tovább.” Ez a három anyag egymás mellett, együtt szerepel (a *Befejezetlen történelem* 6., előadó által írt részében, 292–293.).

„És ez a három anyag egymás mellett lett az alapja a Kádár-kép kialakításának. Többnyire kibontakozott valami olyan, hogy Mlynař-nak adtak igazat. Kádár ilyen is, olyan is, de megtette azt, amit meg lehetett [tenni] az országért. Legfeljebb módszertani érdekesség az, hogy ha az ember keverte a sorrendet, mindig az utolsó volt a hangsúlyos. Ha Faludy, akkor arra emlékeztek, ha Gyurkó, akkor arra.”

A mai tizenkettedikes diákok rendszeresen felteszik a kérdést: valóban demokrácia van ma Magyarországon? És akár igen, akár nem: abszolút érték a demokrácia?

F. Tóth Zoltán: A Kádár-korszak „mítoszai” a tanítási gyakorlatban, humorral, karikatúrával – részletek*

„Szokás egyfelől a [...] hamis vagy félig hamis tudati elemeket mítosznak nevezni, de tágabb értelemben mítoszként értelmezhetők a tanított korszakhoz kötődő (esetleg igaz) tudattartalmak vagy élelmények felnagyításából, merev képpé rögzítése kapcsán kialakult elemek is, amelyek a későbbi korok diskurzusában gyakran sztereotípiaként, tehát ismétlődő, a korszakhoz kötött, olykor elkoptatott elemként térnek vissza. [...] A Kádár-korszakra jutó pár tanítási óra nem teszi lehetővé az időszak árnyalt bemutatását. Mire tud hát támaszkodni [a tanár]? Egyfelől azokra a tankönyvi alapinformációkra (sémákra), amelyek az érettségi követelményekhez igazodva vázolják a Kádár-korszak jellemző vonásait. Másfelől saját [és a szülők] tapasztalataira, amelyek – a fiatalabb tanárok-tól eltekintve – még élnek és használhatók a tárgyalt korszak bemutatásához. [...] Kiváló lehetőség, ha a korszak karikatúráit, vicceit, beemeljük a tanítási

* Az előadás teljes szövege elolvasható a <http://www.tte.hu/egyeyzunkki/> honlapon.

folyamatba. A humor gyakran világít rá egy történelmi korszak vagy esemény sajátosságaira, az akkori ember életviszonyaira, mindennapi körülményeire.

[...] A Kádár-korszakkal kapcsolatban kialakult (kialakított) leggyakoribb mítosz az, hogy Magyarországon – a többi szocialista országhoz képest – élhető szocializmus volt, ahol a viszonylagos jólét és a viszonylagos szabadságlelmék biztonságos, kiszámítható életkörülményeket teremtettek. [...] A tanítás során erősíthetjük vagy gyengíthetjük a fenti alapvélekedés mítosz jellegét, de bátran meg is lehet kérdőjelezni a korszakra rögzült kép helyességét, jelentőségét. Érveteléssel, vitával az órán kialakuló eltérő álláspontok, nézőpontok jól ütköztethetők, cél a gondolkodtatás. [...] Ezekhez kapcsolódnak az alábbi viccek, karikatúrák, melyek segítségével »alulnézetből« rakhatók össze a korszak alapkérdései. A mindennapi élet bemutatása más korokkal összevethetővé, emellett személyesebbé teszi a tanulási folyamatot. [...]

Hasonló »mítoszként« találkozhatunk azzal, hogy Kádár János a szocialista tábor vezetői közül a leginkább népére figyelő vezető volt, aki ugyan Moszkvára nézett, de a magyarokra kacsintott. A mítosz kapcsán szerény, egyszerű, de mégis művelt, olvasott ember portréja rajzolódik ki, aki nem alakított ki maga körül kultuszt. A »Kádár apánk« jelző és diktatúra paternalista vonásainak, intézkedéseinek összekapcsolása persze már a Kádár-korszakban megtörtént – nyilván nemcsak azért, hogy feledtessék a megtorló Kádár képét, de a kádári politika megmutatózó sikerei is ezt erősítették.”

VITA (MÁSODIK RÉSZ)

Gyarmati György: „A jólét (megélése) illúzió.” Egy friss nemzetközi felmérés szerint Magyarországon az emberek 72%-a szerint 2009-ben rosszabbul élünk, mint a kommunizmus alatt. (Európai összehasonlításban az első vagyunk! Ukrajna és Bulgária a második, 62%-kal.)

Második diagram: „Rezsimek időarányos megoszlása Magyarországon a 20. század elején, életszínvonalattal.” A Kádár-rendszer a **20. század egyharmadát** kitölti. Schmidt Mária arról beszélt, hogy a Horthy-korszak rövid volt – pedig tulajdonképpen annyi idő telt el Horthy alatt, mint a rendszerváltás óta napjainkig. A viszonyítási korszakot az emberek számára mindig az **előző** korszak képezte.

Szántó Judit: Valuch Tibor felvetette a problémákat, de mint modell? Jó ez?

Jakab György: „Egy német tanár vállalt Ukrajnában tanítást, egy német történelem-tanárnő, és ő mondta el az élményeit, hogy Ukrajnában most valami hihetetlen népszerű a történelem, ami, ugye, semmi másról nem szól, csak [hogy] a különböző kozákok hogyan vívták ki az oroszok ellen a szabadságot.